

Heiki Vilep

UNE-MATI

VÄGA UUED
KIIKSULOOD



Heiki Vilep

**UNE-MATI
VÄGA UUED
KIIKSULOOD**

Unede ladu

Une-Mati ilmus Aaroni tuppa sel õhtul kuidagi vaikselt.

Ta ei hüpanud voodi alt välja. Ta ei raputanud liivakotti. Istus lihtsalt voodiservale ja ohkas.

Aaron tõstis pea padjalt.

„Mis sul viga on?”

„Midagi on puudu,” ütles Une-Mati.

„Sul või?”

„Kõigil.”

Ta võttis liivakoti, raputas seda veidi ja puistas natuke liiva Aaroni silma. Aaron sulges silmad.

Tavaliselt juhtus magama jäädes kohe midagi.

Tekkisid hääled ja pildid, keegi ajas taga või noris tüli või muutusid trepid pehmeks...

Nüüd ei juhtunud midagi. Üldse mitte midagi.

Aaron avas silmad.

„Kas see ongi kõik? Kas ma und ei näegi?”

„Ei tohiks olla,” pomises Une-Mati.

Voodi alt kostis krabinat.

„Kas juba magatud või?” pistis kratt Karla pea välja.





„Mul oli üks eriti nõme unenägu valmis pandud!”

„Ei ole magatud,” ütles Aaron. „Ma ei jäänudki õieti magama ja ühtegi unenägu ka ei näinud.”

Karla ronis voodi alt välja ja kortsutas kulmu.

„Kuidas küll selline asi juhtuda saab? Ennekuulmatu! Äkki sa kukkusid ja löid pea ära?”

„Ei.”

„See on kahtlane. See on väga kahtlane,” arvas Karla.

Une-Mati tõusis ja käis mööda tuba edasi-tagasi.

„Me peame seda asja lähemalt uurima! Lähme!”

„Kuhu?” uuris Aaron.

„Unede lattu,” vastas Une-Mati. „Otse unede lattu.”

Une-Mati puhus liivakotist välja kuldset uneliivatolmu. Tolm keerles ja keerles ja moodustas lõpuks toa keskele ukse. Kuldse raamiga kergelt helendava ukse.

„Kas see on jälle mingi auk?” küsis Aaron.

„See on uks,” ütles Une-Mati. „Unede lao uks.”

Aaron tõusis voodist ja astus ettevaatlikult ukse poole.

„Kas me kukume?”

„Ei, me kõnnime.”

„See on juba parem,” ütles Aaron ja astus Une-Mati järel uksest sisse. Kratt Karla nende järel.

Teisel pool ust oli vaikne. Väga vaikne. Seinte ääres olid lõputud riiulid, mis ulatusid nii kõrgele, et lage ei olnud näha.

Riiulitel olid purgid ja karbid. Ja peaaegu kõik olid täiesti tühjad.

Aaron läks ühe purgi juurde, millel oli silt:

„Lendamine”. Ta raputas purki – tühi mis tühi.

„Kus unenäod on?” küsis ta.

Une-Mati vaatas ringi ja sügas kukalt.

„Seda ma tahtsingi ise ka teada.”

Karla vilistas vaikselt.

„Oi.”

„Mis „oi”?” küsis Aaron.

Karla vaatas riiuleid ja siis vaatas maha. Ta urgitses varbaga põrandat ja pomises väga vaikselt:

„Ma vist tean midagi.”

Une-Mati pöördus aeglaselt tema poole.

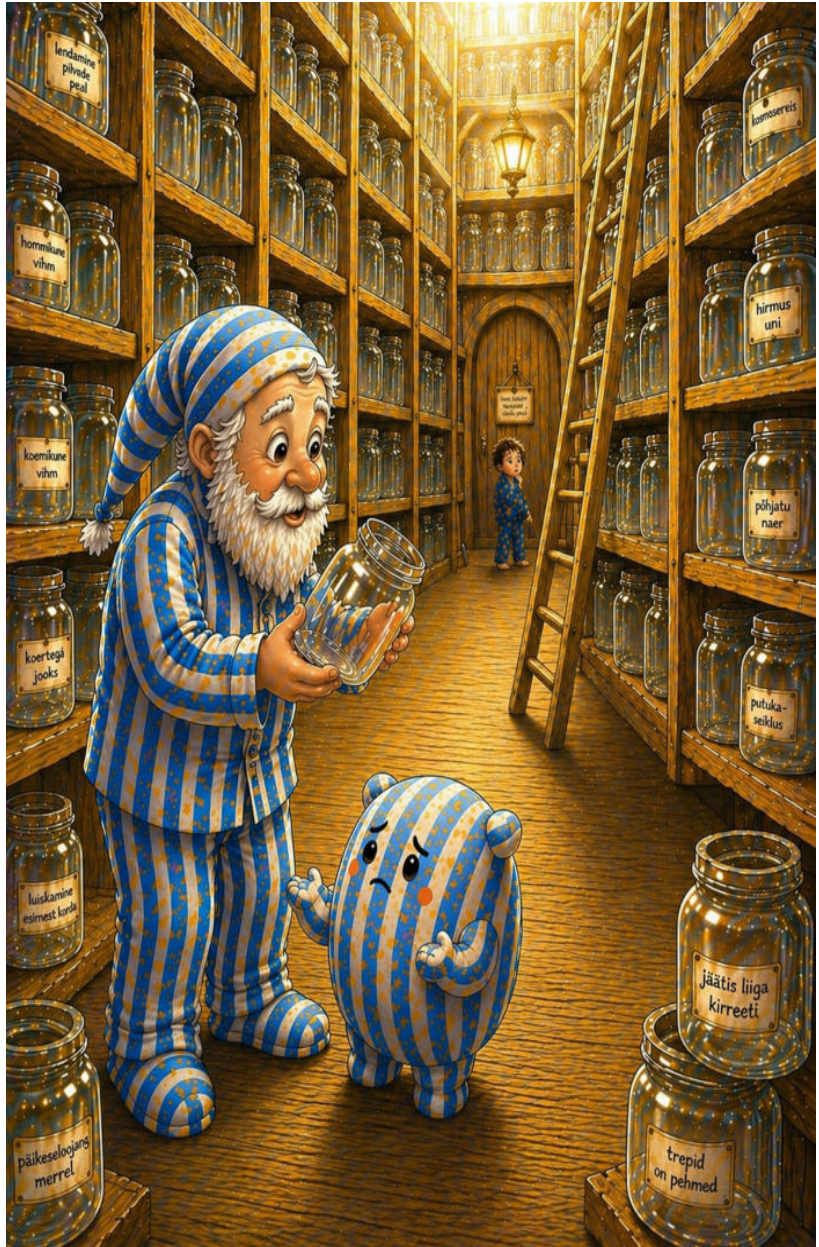
„Karla.”

„Jah?”

„Mida sa oled teinud?”

„Ma ainult natukene,” ütles Karla kiiresti.

„Kui natukene?”



lendamine
põlvede
põljal

hommikune
vihm

koostikune
vihm

koostegi
jooks

luiskamine
esimest korda

päikeseloojang
merret

koostereis

hirmus
uri

põhjatü
naer

putuka-
seikus

jäätis liiga
kirreeti

trepid
on pehmed

„Noh, ma panin mõned unenäod kõrvale.”

„Ainult mõned?” uuris Une-Mati. „Ja kuhu sa nad siis panid?”

„Peitsin ära,” ütles Karla.

„Peitsid ära? Miks?” küsis Aaron.

Karla ajas end sirgu ja ütles solvunud häälega:

„Sest keegi ju ei tahtnud neid!”

„Ei tahtnud unenägusid?” imestas Aaron.

„Neid unenägusid!” Karla näitas käega tühjade purkide poole.

„Neid nõmedaid unenägusid ei tahtnud keegi! Kõik vingusid, et Karla, ära too nõmedaid unenägusid!

Karla, too paremaid!” Ta tõmbas nina krimpsu.

„No ma siis koristasingi nad ära.”

Une-Mati vaatas tühje purke.

„Ja head unenäod? Kus need on?”

„Kui nõmedad unenäod kadusid, kadusid head ka.”

Une-Mati võttis ühe tühja purgi ja patsutas seda.

„Jah. Kui kõik unenäod oleksid ainult head, siis ei juhtuks kunagi midagi üllatavat.”

Karla krimpsutas jälle nina.

„Aga üllatus ongi ju nõme.”

„Mitte alati,” seletas Une-Mati. „Vahel on see ikka põnev ka.”

Karla mõtles.

„Ja kus need unenäod siis on?” küsis Une-Mati lõpuks. Karla ohkas ja viipas riiulite vahele.

„Seal.”

Seal riiulite vahel oli suur uks, millel rippus silt:

„MITTE AVADA!”

„Kes selle kirjutas?” küsis Aaron.

„Mina,” ütles Karla.

„Väga veenev.”

Une-Mati avas kriuksatusega ukse. Seest kostis korruga nii palju hääli, et ei saanud aru, kas keegi naerab või karjub.

Keegi jooksis.

Keegi kukkus.

Keegi hüüdis: „Appi!”

Keegi itsitas: „Ma olen naljakas!”

Toas keerlesid ringi igasugused unenäod. Ühes püüdis keegi joosta, aga ta jalad ei liikunud. Teises sulas jäätis liiga kiiresti. Kolmandas pidi pühapäeval kooli minema.

Üks purk nurgas oli veidi paakil ja sealt tilkus välja natuke pimedust.

„Need siis ongi nõmedad?” küsis Aaron.

„Need ongi,” vastas Karla vaikselt.



lendamine
kätti

tagurpidi
päevad

hirmutsusid
voodi all

jooks,
aga ei liigi

sulav
jäätis

puhapäevad
kooli

kõnelevad
nadjad

määruga
asi

apivalmis
hääled

naljakas,
aga tõsi

natuke
pimedust

APPI!

Ma olen
naljakas!

PUHAPÄEVAL
KOOLI

Aaron vaatas ringi.

„Need ei olegi ju liiga nõmedad.”

„Ei ole või?” küsis Karla.

Aaron naeratas ja ütles:

„Olgu. Anna mulle täna üks nõme unenägu ka.”

Karla silmad läksid suureks.

„Päriselt?”

„Päriselt.”

„Ja sa ei hakka hommikul kurtma?”

„Ei hakka.”

Karla sirutas käe ja püüdis kinni ühe väikese unenäo.

See siples veidi peos ja tegi naljakat häält.

„See on parajalt nõme,” naeris Karla.

„Aitäh,” tänas Aaron ja pistis unenäo hellalt

taskusse.

Nad väljusid salauksest ja nõmedate unenägude parv

järgnes neile. Kusagilt ülevalt, pimedusse kaduva lae

alt hakkasid kohale lendama ka kõik teised unenäod.

Riiulid hakkasid vaikselt täituma. Purkidesse ilmusid

värvid. Karbid krabisesid.

„Näed?” hüüdis Une-Mati. „Nad tulevad tagasi!”

Karla naeratas.

Aaron ronis tagasi voodisse ja vaatas Une-Matile

otsa.

„Kas nüüd tuleb päris uni koos igasuguste unenäguudega?”

„Nüüd tuleb,” naeratas Une-Mati ja Aaron sulges silmad. Ja seekord juhtus unes igasuguseid asju – nõmedaid ja normaalseid, röömsaid ja natuke kurbasid ka.

Täpselt nii, nagu unes peabki olema.

Seekord ei olnudki kõik ainult hea.

Ja nii oligi parem.



Krõnks ja Krõõba

„Nii,” ütles Une-Mati, viskas liivakoti voodile ja sättis end Aaroni ja Karla vahele istuma. „Täna ei räägi ma unenägudest. Täna räägin ma hoopis ühe muinasjutu. Natuke krõnksus muinasjutu.”

„Krõnksus muinasjutu?” küsis Aaron.

„Just,” vastas Une-Mati. „Ja selle loo peategelased ongi Krõnks ja Krõõba. Mõlemad olid, noh, ütleme nii, et nad ei olnud just küla kõige kaunimad.”

„Kui koledad nad siis olid?” tahtis Aaron teada.

„Tegelikult olid nad ikka nii koledad, et kui Krõõba peeglisse vaatas, siis peegel ütles viisakalt:

„Vabandage, me oleme täna suletud.””

Karla kihistas naerda. „Viisakas peegel oli.”

„Inimesed vaatasid temast mööda, kui ta poes käis.

Ulakamad lapsed loopisid kividega,” jätkas Une-

Mati. „Nii oligi Krõõba sunnitud elama asuma

sügavale metsa, kus keegi teda ei näinud. Ta elas

omaette ühes mahajäetud lagunevas onnis, kus

katus tilkus ja ahi ajas suitsu sisse.”

„Kas tal ei olnud siis ühtegi sõpra?” küsis Aaron.



„Ei,” vastas Une-Mati. „Inimesed kartsid teda. Mitte sellepärast, et ta oleks kuri olnud – vastupidi! Ta oli lahke ja kaastundlik, oskas kuulata ja lugusid jutustada.”

„Nii kahju,” ütles Karla mõtlikult.

Une-Mati noogutas. „Just nii. Ja ühel päeval eksis metsa ära Krõnks.”

„Kas ta oli ka kole?” küsis Aaron.

„Nii kole,” jätkas Une-Mati, „et kui ta sündis, minestas ta ema teda nähes ära ja isa jäi aastateks kokutama.”

See ajas miskipärast Aaronit naerma ja Une-Mati ei saanud enne jätkata, kui poiss ennast tühjaks oli lõkerdanud.

„Krõnks oli pikk ja peenike, uskumatult kõvera ninaga ja kõndis nagu oleks talle hästi kõver vibu sisse topitud. Ta oli harjunud, et inimesed teda näha ei tahtnud ja seepärast ei vaadanud ta kunagi kellelegi otsa.”

Karla libistas end põrandale, ajas selja küüru ja proovis Krõnksu kõnnakut järele teha.

„Kui Krõnks Krõõba onni leidis, arvas ta, et see on tühi ja kavatses sinna elama asuda.”

„Aga polnudki tühi?” torkas Karla vahele.

„Ei olnud,” jätkas Une-Mati. „Krõõba avas ukse ja nad ehmusid mõlemad nii kõvasti, et oleks peaaegu istuli kukkunud.”

„Ja siis?” Aaron vahtis Une-Matile otse suu sisse. „Siis hakkasid nad rääkima. Ja rääkisid kaua. Mida rohkem nad rääkisid, seda vähem märkasid nad üksteise kõveraid ninasid. Nad nägid hoopis teineteise ilusaid silmi ja tundsid üksteise sisemist soojust. Ja lõpuks said nad aru, et nad sobivad imeliselt kokku.”

„Kas nad jäid metsa elama?” küsis Aaron.

Une-Mati kratsis natuke aega kukalt ja jätkas:

„Ei, nad ei jäänud metsa elama. Sest ühel õhtul tuli Krõõbale idee.

„Kuule, Krõnks!?” hüppas Krõõba kiiktoolist üles.

„Noh?”

„Ma tean, kuidas me jälle rahva sekka saame minna! Ja mitte keegi ei vaata meist mööda. Vastupidi, kõik ainult meid vahtima hakkavadki. Ja keegi ei minesta.”

„Ja keegi ei jää kokutama ka?” küsis Krõnks.

„Ei jää!” naeratas Krõõba ja pahvatas välja:

„Me teeme teatri!”

„Teatri?” ei uskunud Krõnks kõrvu.



„Teatri jah! Me teeme väikese rändteatri, kus sina mängid hernehirmutist ja mina vana kongus ninaga nõida.”

„Noh, aga seda me oleme ju ilma teatritagi, milleks mängida iseennast?”

„Sa ei saa aru,” seletas Krõõba. „Kõik arvavad, et meil on maskid ees ja et me tegelikult oleme täitsa tavalised inimesed. Teatris ei tule keegi selle pealegi, et me olemegi päriselt nii koledad.”

„Sa oled geenius!” rõõmustas Krõnks ja läks õue hernehirmutise rolli harjutama. Ajas käed laiali ja kõik linnud lendasid minema.

Varsti hakkasidki nad külast külla ja linnast linna käima, mängides etendust „Nõiamoor ja hernehirmutis”. Krõnks ajas käed laiali ning Krõõba laulis, tantsis ja luges luuletusi. Rahvas plaksutas ja oli vaimustuses. Nii koledate maskidega näitlejaid polnud enne nähtud.”

„Ja mis neist lõpuks sai?” küsis Aaron.

„Lõpuks teenisid nad nii palju raha, et ehitasid endale metsaveerde uhke lossi ja on siiamani väga inetud ja väga ilusad korruga.”

„Nii ilus lõpp,” pomises Aaron, kellel oli ainult üks silm veel pooleldi lahti. Karla oli juba natuke aega

varem ära kustunud.

„Mis seal siis ikka,” arvas Une-Mati ja puges voodi alla.



Lõppjaam

„Nii,” ütles Une-Mati, kloppis padja pehmeks ja sättis end Aaroni kõrvale mõnulema.

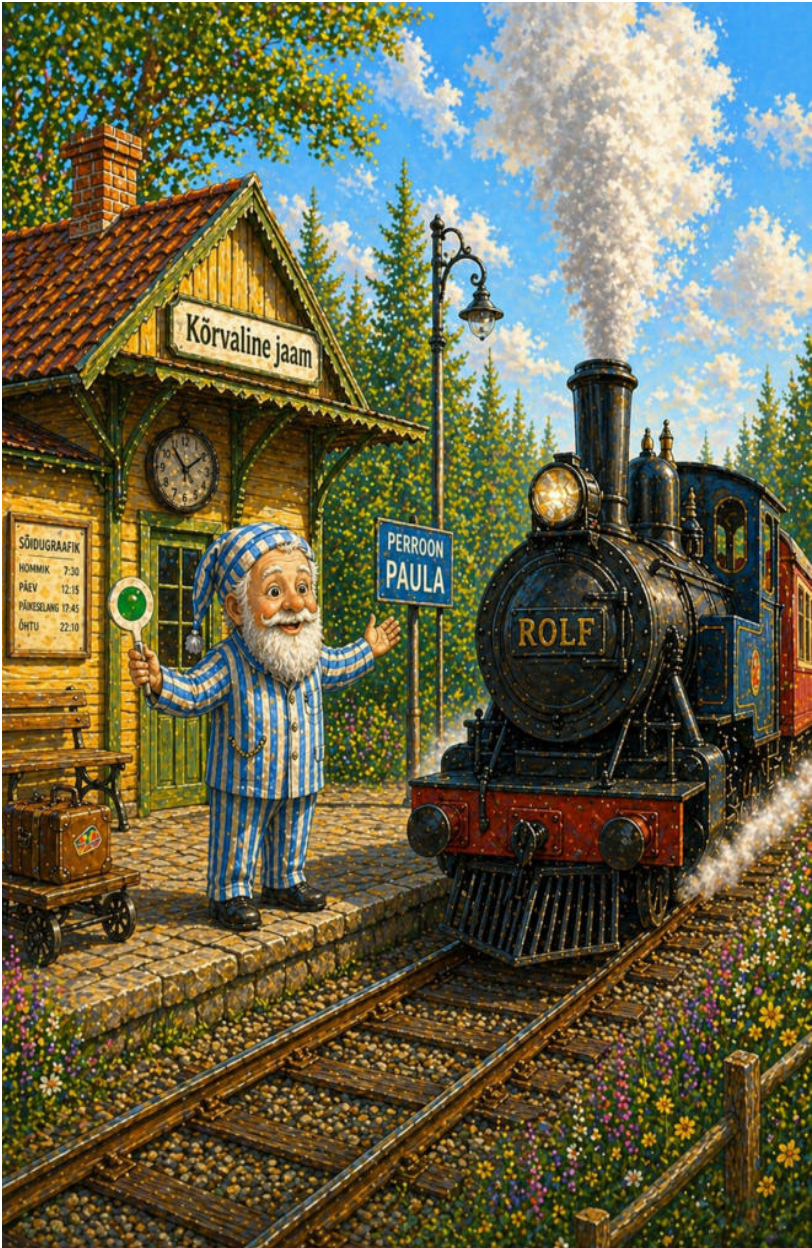
„Tee veel!” piiksus keegi Une-Mati pea alt.

„Oi, Karla! Vabanda, et ma sind padjaks pidasin!”

„Pole hullu!” piuksus Karla. „Sa võiksid mind veel kloppida, aga ära, palun, minu peale magama heida!” Une-Mati vahetas Karla päris padja vastu välja ja jäi mõttesse.

„Millest ma pidingi jutustama?” Ja siis tuligi talle meelde:

„Täna räägin ma teile muinasjutu vanast rongist ja perroonist. Selle loo tegelased elavad vanas raudteejaamas. Kohe päris vanas ja kõrvalises väikeses raudteejaamas. Ja loo peategelased ongi perroon Paula ja rong Rolf. Paula oli noorena väike heatujuline perroon. Aastate jooksul aga olid tema peal kedagi oodanud ja kedagi ära saatnud tuhanded inimesed. Ta oli näinud palju naeru ja palju pisaraid. Oli näinud õnnelikke kohtumisi ja kurbasid lahkumisi. Paula ise aga ootas juba noorpõlvest saati



Kõrvaline jaam

SÕIDUGRAAFIK
HOMMIK 7:30
PÄEV 12:15
PÄRISELANG 17:45
ÕHTU 22:10

PERROON
PAULA

ROLF



ainult ühte rongi. Rongi, mille nimi oli Rolf. Paula kivid olid siledaks kulunud ja raudteerööpad läikisid nagu hõbe, aga ikka ootas ta kõikide rongide seast ainult Rolfi saabumist. Sest Rolf meeldis talle väga.”

„Kas Paula oli üksik?” küsis Aaron.

„Nii üksik,” jätkas Une-Mati, „et ta tundis iga kivi oma perroonil. Seal oli Suur Kivi, Väike Kivi, Kriimuline Kivi ja isegi üks kivi, mille nimi oli Lihtsalt Kivi, sest ta ei olnud millegi poolest eriline. Paulale kulusid pähe rongide saabumiste ja lahkumiste ajad, Aga eriti mäletas ta alati Rolfi saabumise aega.”

„Aga sõbrad?” küsis kratt Karla. „Kas tal sõpru ei olnudki?”

„Ei olnud,” lausus Une-Mati. „Rongid tulid, rongid läksid, inimesed tulid ja inimesed läksid. Keegi ei jäänud kauaks perroonile. Paula jäi alati maha. Ta oli omal kohal igal hommikul ja igal õhtul, viimas ja päikeses, lumes ja tuules.

„Kurb kuidagi,” ohkas Aaron.

„Jah,” nõustus Une-Mati. „Aga siis, ühel udusel sügishommikul, kui raudteerööpad olid nii niisked, et neilt tõusis auru, tuli jaama jälle rong Rolf.”

„Kas ta oli suur?” küsis Aaron.

„Nii suur,” lausus Une-Mati, „et kui ta sisenes jaama, värises kogu jaamahoone ja perroon Paula ka. Aga mitte sellepärast, et ta oleks liiga raske olnud – vastupidi! Rong oli tühi. Ta oli viimane endasarnane, vana aururong, milles polnud tihtipeale enam ühtegi reisijat. Ta sõitis ringi mööda maailma, otsides inimesi, kes tahaksid temaga reisida, aga keegi ei tahtnud. Uued rongid olid kiiremad ja puhtamad. Rolf aga oli aeglane ja tossas.”

„Nagu vanaisa,” naeris Aaron.

„Just. Rolf seisis jaamas ja ohkas. See oli nii sügav ohe, et puudelt langes lehti. Ja siis märkas Rolf Paulat.”

„Ja siis?” oli Aaron kannatamatu.

„Siis hakkasid nad rääkima. Rolf rääkis Paulale kohtadest, kus ta oli käinud – mägedest, mis olid lumega kaetud ja linnadest, kus majad olid kõrgemad kui kuused. Paula kuulas ja tema silmad särasid. Ta oli üle saja aasta olnud ühes ja samas kohas. Nüüd aga, esimest korda elus, nägi ta kujutluspilti laiast maailmast. Ta oleks nagu päriselt koos Rolfiga kaasa reisinud.”

„Kas nad said sõpradeks?” küsis Karla.

„Päris kohe ei saanud,” lausus Une-Mati. „Sest Rolf





pidi jälle lahkuma. Rongid ei saa kauaks paigale jääda, sest neil on kindel sõiduplaan. Rolf sõitiski ära ja Paula jäi jälle üksi. Aga nüüd oli midagi teisiti. Nüüd teadis Paula, et kusagil on mäed ja linnad, meri ja lõputud legendikud. Ja Rolf teadis, et kusagil on üks jaam, kus keegi teda ootab.”

Une-Mati neelatas ja jätkas:

„Rolf kohtus Paulaga järjest harvemini. Lõpuks kohtusid nad vaid kord aastas. See juhtus sügisesel pööripäeval, kui udu oli kõige paksem. Ja iga kord tõi Rolf Paulale kingituse. Ükskord tõi ühe kristalli, siis merekarbi, siis liivatera kõrbest. Paula pani need kõik oma perroomile ritta.”

„Ilus,” pomises Aaron.

„Aga siis,” jätkas Une-Mati ja patsutas tekki, „ühel aastal Rolf ei tulnud.”

„Miks?” küsis Karla.

„Paula ootas ja ootas. Saabus järgmine sügis, puud langetasid lehti ja lõpuks sadas lumi maha. Rolfi ei tulnud. Siis saabus kevad, seejärel suvi ja lõpuks jälle sügis. Aga Rolfi ei tulnud. Paula mõtles, et äkki leidis Rolf lõpuks reisijad ja ei vajagi enam mingeid vanu jaamasid. Või ehk läks hoopiski rikki. Või ehk... Paula ei tahtnud mõelda, mis ehk. Ta istus Rolfi

kingituste keskel ja oli üksildasem, kui kunagi varem. Paljud uued ja edevad rongid püüdsid Paulaga juttu teha. Nad kelkisid oma võimsuse ja kiirusega ja pakkusid ennast Rolfi asemele sõbraks. Aga Paula ei tahtnud. Ta muudkui vaatas kaugusse ja ootas oma Rolfi.” Aaronil oli nii kurb ilme, et Une-Mati tegi talle igaks juhuks pai.

„Aga siis,” ütles Une-Mati reipamalt ja tõstis näpu püsti, „ühel hommikul, kui udu oli nii paks, et Paula ei näinud isegi jaamahoonet, kuulis ta tuttavat vedurivilet.”

„Rolf!” hüüdsid Aaron ja Karla korruga.

„Rolf,” kinnitas Une-Mati. „Aga ta oli muutunud. Ta oli roostes. Korstnast pahvis vaevu suitsu ja tema hoog ei olnud enam endine. Ta oli kusagil kaugel maal rikki läinud ja veetnud väga palju aega paranduses. Rolf oli juba kindel, et Paula on ta unustanud. Ta oli kindel, et keegi ei oota teda enam.”

„Aga Paula ootas ju!” ütles Aaron.

„Just nii,” lausus Une-Mati. „Ja Paula ütles nüüd Rolfile: „Ma tahan, et sa jääksid siia. Ma olen sind nii kaua oodanud ja võin oodata igavesti, aga parem oleks, kui me jääksime kokku.””



Kratt Karla nõjatas pea Aaroni õlale. „Ja siis?”
„Siis mõtles Rolf natuke aega. Ta mõtles, et on vana ja aeglane ja roostes. Ja ütles siis: „Ma olen rong, kes on kõike näinud. Aga ma pole veel näinud kohta, kuhu ma tahaksin jääda. Kuni selle hetkeni. Olen nüüd otsustanud – see siin on minu lõppjaam. Ma võin ju mõnikord veel sõita ka. Näiteks lastele lõbusõitu teha.””

„Ja ta jäigi?” küsis Aaron.

„Jäigi,” vastas Une-Mati ja jäi wait.

„Mis neist lõpuks sai?” küsis Aaron, kes rääkis juba kahtlaselt aeglaselt. Kratt Karlal oli silmad hoopis kinni vajunud, aga ta kuulas ikka veel.

„Lõpuks,” lausus Une-Mati vaikselt, „jäid nad nii vanaks, et keegi ei mäletanud enam, millal nad sinna tulid. Aga igal sügisel, kui udu jälle raudteele langes, värisesid rööpad ootusärevalt. Sest raudteed mäletavad. Ja perroonid mäletavad. Ja kui te kunagi lähete vana jaamahoone lähedalt mööda ja kuulete rööbaste vaikset laulu – ärge kiirustage. Võib-olla ootab seal keegi teidki. Võib-olla olete lõpuks koju jõudnud.”

Aaron vaikis. Ta oli magama jäänud.

„Noojah,” arvas Une-Mati, kohendas tekki ja kadus.



Sisukord

Kõige teravam pliats

Unustatud pannkook

Ajaauk

Põderpõrnikad

Unede ladu

Kohvimasina kuningriik

Krõnks ja Krõõba

Postiljon

Lõppjaam

Kõrvits



Kui õhtu saabub ja maailm vaikseks jääb,
tuleb lastele külla Une-Mati.

Ta toob kaasa naljakad ja veidi kummalised lood.

Lood, mis on parajalt väikese kiiksuga
ja viivad enne uinumist
teistesse maailmadesse.



Siin raamatus elustuvad esemed
ja liigub ringi fantaasiategelasi.

Unenäod kaovad salapärasest unede laost,
kohvimasin kuulutab end kuningaks ning
metsas töötab postkontor,
mis hoiab alles ka saatmata kirju.



Head lugemist!

